

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору БРОЈ 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

лист излази
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Vjesnik“ Cetinje (Montenegro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а ПРЕПЛАТУ и ОГЛАСЕ Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 15. јануара.

Новоизабрана Народна Скупштина данас се састала у пријестоници да отпочне рад.

Господа народни посланици сви су свјесни своје тежке дужности и велике одговорности пред народом и историјом. На њих су сада управљени погледи цијеле Отаџбине, а у не мањој мјери и погледи нашега народа изван њених државних граница. Они треба да помогну ударити нове путеве нашем напретку. Они треба својим озбиљним радом да се прикажу као чинилац, без којег и против којег у савременој држави ништа не може и не смије да бива. Они треба, поред утврђивања слободе, да у наш јавни живот унесу ред и мирно развије без скокова и без трзавица. Они треба да буду регулатор државне воље, не допуштајући никома, да је нанародну штету злоупотребљује и креће из једне крајности у другу. Њима је дужност да Народно Представништво учине истинским заштитником слободне утакмице и извором наше народне и државне моћи.

Мало се у коју Народну Скупштину у нас, као у ову, толерало више нада и очекивања. Народ је жељан мирна, озбиљна рада и напретка. Народ тежи за преображајем својег живота и за довођењем истога у сагласност са потребама и задатцима новог времена. Од посланика зависи да се народне тежње и жеље формулишу и упуте правцем постепенога напредовања и преокрета на боље.

Велике се наде полажу у њих, зато им је и одговорност велика.

Ми их поздрављамо искреном добродошлицом, желећи да им рад буде Отаџбини користан.

Политичке прилике данашњице

Биоградска «Самоуправа» пише:
У европској политичкој ситуацији има знакова, по којима би се могло закључивати да се ситуација у неколико окреће у правцу мира, али има и таквих који наводе у томе правцу слабе и умањују. Несумњиво је од интереса пратити марљиво и једне и друге.

У прве ваља убројити солуцију питања о командовању њемачког генерала Лимана од Сандерса над првим турским корпусом у Цариграду. Постављање тога генерала на тај толико важан положај по оцјени Русије, поништавало је равнотежу на Босфору у корист једне стране велике Силе, и изазвало разумљиву узбуну у руским мјеродавним политичким круговима. Као резултат те узбуне дошла је дипломатска представка Русије, којом се протестовало противу тога акта. Ма да је, у почетку тога заплета, турски кабинет стајао на гледишту, да је то унутрашња ствар отоманске царевине, нови министар војни, Енвер паша, нашао је солуцију, којом мисли да се може задовољити Русија. Он је одлучно да се њемачком генералу одузме командантски положај над првим корпусом, и да му се повјери положај војног инспектора, то јест инструкторска улога у турској војсци. Таква одлука знак је да се у Турској жели, да се та ствар изврши мирним путем, што је несумњиво добро, јер се код таквог расположења Турске може рачунати са извјесним поуздањем на мирно ријешење тога питања.

У знаке другог реда, бар за сада још, ваља убројити држање Турске у погледу острва у Јеђејскоме Мору. Ма да је отоманска влада, много раније судбину тих острва положила у руке европских Сила, она куповином убојне лађе Рио де Жане-про одаје тежњу да оспорава острвске претензије Грчке. Изјава господина Веницелоса у парламенту, о претежној снази грчке флоте над отоманском, до душе, у неколико је ублажила узнемиреност у јавном расположењу Грчке, али за то поменути гест Турске, у неколико, ипак отвара мах песимистичким расположењима. Када се, код овога питања узме на ум и разликажења у погледима великих Сила, онда тај песимизам добија још одређенији карактер. Надати се ипак, да ће путовање г. Веницелоса у престонице великих Сила, и обавјештења која ће он том приликом дати мјеродавним политичким круговима допринијети да и то питање удари правцем мирнога ријешења.

У знакове овога другог реда, морала се, пољени volens, уврстити и очито избјегавање Турске, да закључи дефинитивни уговор о миру са Србијом. Преговори о томе били су сасвим приведени крају, и споразум је био постигнут на свим питањима између двију земаља, када Турска, од један пут, излази са новим захтјевима. Ма да нема разлога страховицу од неопредна сукоба између двију земаља због таквог држања Турске, јер се њене границе не додирују са Србијом, ипак се, према том и таквом држању њеном, могу изводити само песимички закључци у погледу расположења Турске према миру, јер би прилично лакомислено било такво држање објашњавати само познатом турском склоношћу за развлачењем дипломатских преговора. Било како му драго, извјесно је да тај обрт у српско-турским преговорима о миру неће учврстити повјерење Европе у мирољубива расположења балканских народа и држава, и да може изазвати недовољне последице за њихов кредит на западу. Како Турска, више можда не и једна друга држава на Балкану има потребу да изведе на финансијски кредит Европе, тешко би се могло разумјети овакво држање њених државника.

Несумњиво је, ипак, да велике Силе својом свугом раде на томе да се избјеги ратни заплети. Несумњиво је и животни интерес балканских народа и држава, да и сами раде у томе духу. Србији се, у томе правцу, не може учинити никакав приговор. То се свуда признаје и осјећа, и у томе је извор њеног поуздања и присебности. Она ће и даље сјесно истрајати на томе путу.

Чудна спрега

У Цариграду је, недавно, између делегата младо-турске странке, и делегата бугарско-македонске револуционарне организације, одржан састанак, на коме је углављен споразум између те двије организације о заједничкој четиничкој акцији у Македонији. Као циљ тој акцији била би тежња да се путем бујовних покрета, атентата и комитских ровења, изазове саучешће великих Сила, које би имало довести до аутономије Македоније. За руковођење акцијом у томе правцу, изабрани су и нарочити одбори са сједиштем у Цариграду и Софији.

Остављајући за овај мах на страну питање о практичној остварљивости такога задатка — о коме ћемо, у осталом расправљати другом приликом, осврнућемо се, за сада на ту појаву са гледишта општих, балканских, и са гледишта европских интереса. Појава сама по себи, одиста, заслужује извјесну пажњу.

Да Турска и Бугарска имају разлога бити незадовољне резултатима минулих балканских ратова, то је сасвим поуздано. Да ли се путем који су изабрале бугарско-македонска револуционарна организација и младо-турска странка, може допринијети да се издигне то незадовољство, то је, наравно, са свим друго питање. Стоји, међу тим, као сасвим поуздано, да су Турци и Бугари сами криви, што су се догађаји на Балкану окренули противу њих: Турци, што нијесу хтјели да изврше своју обавезу примљеном Берлинском Уговором у погледу реформа у Старој Србији и Македонији, и што су, својом непопустљивошћу према захтјевима балканских држава у томе смислу, ствар довели до ратнога разрачуна-

вања; Бугари онет што су бруталном безобзирношћу према својим дотадашњим савезницима, довели ствар до братоубилачког сукоба, и тако сами уништили главни дио својих ратних тековина. И једни и други, дакле, сами су криви што су допринијели у положај, да морају бити незадовољни обртом догађаја на Балкану.

С тим незадовољством рачунало се и рачуна се, као што ће се рачунати и са свакима потезом, који би, као споразум о коме је ријеч, ишао на то, да утврђено стање на Балкану измјени у корист незадовољника.

Да Бугарска има интереса тежити, да се Македонији даде аутономија, коју би она како се у Бугарској погрешно рачуна, убрзо претворила у анексију Бугарској, то је ван спора. Успјех у том правцу у Источној Румелији сувише фасцинира бугарске политичаре. Али да и Турска има интереса да, путем остваривања те комбинације, подигне и ојача својега првог и опасног сукоба, на чију је савезничку лојалност тешко рачунати. — то је, одиста, тешко разумјети. Осим ако се и у Турској, у погледу аутономне Македоније, не праве рачуни, по којима би се црном кредом имало превући преко рачуна и интереса Бугарске у Македонији.

Али, остављајући на страну питање о искрености, са којом свака од страна уговорница улази у поменути споразум, као год и питање о практичној остварљивости комбинације из које је никао тај споразум, — јер то је бригада коју ће бринути они, противу којих јесон наперен, — да разгледамо ту ствар са општега, европског гледишта.

Кад се узме на ум да је Европа признала резултате утврђене уговором мира у Букурешту, и да је њена јавно позната жеља Балкански интерес, да се ствари на Балкану упуте правцем мира; кад се не забравља да је уговором мира у Букурешту, ријешен питање о Македонији, укључио главни узрок раздора на Балкану и Европи скинуо с врата тешку бригу коју је задавало то питање, — мучно је очекивати да ће ипак у аутономној Македонији, као и у осталим политичким на Балкану, наћи озбиљније подршке у Европи. Аутономија Арбањеје заданост је и задуже Европи толико гласно да се може очекивати да ће ускоро наступити тако већ није наступило час, када ће чак и иницијатори идеје о аутономној Арбањи морати бар себи признати, да су заступали једну погрешну политичку концепцију. У таквим приликама тешко је вјеровати да ће Европа, којој је у истини до мира на Балкану, прихватити комбинацију која би јој, по неизмјерно већем мозанку народности, морала много више муке задати него комбинација са аутономном Арбањијом, и да ће — зато што се то тако свиди можда Турској и Бугарској, — обарати солуцију коју су донијели догађаји, и отварати мах новим кризама и заплетима на Балкану само за то, што се тако хоће политичким авантуристима на Балкану.

Творци поменутога споразума, дакле, не могу рачунати ни на моралну ни на материјалну потпору великих европских Сила за своје смијерове. Остале им, дакле, да се поуздају у своју властиту снагу за остварење комбинације коју им, на крају крајева, припрема озбиљно међусобно разрачунавање. А да ли се у ту снагу и могу поуздавати?

То је тешко вјеровати, а ево за што. За противнике, имаће, у том случају, државе које по финансијској и војној снази од њих несумњиво боље стоје. Осим тога, све балканске државе, по великим жртвама и напорима у минулим ратовима, а ради својега опорављења, морају апеловати на финансијски кредит Европе. Турска и Бугарска, у погледу те потребе, заузимају први ред, јер је њима финансијска потпора Европе потребнија него осталим државама на Балкану.

Појава цариградскога споразума између младо-турске странке и бугарско-македонске револуционарне организације, без сваке сумње, није таква да би онима могла отворити врата европских банка. Уз то и војна снага оних, противу којих је наперен поменути споразум, мучно да ће икога охрабрити да финансијски потпомаже његове смијерове. Више је, дакле, него поуздано да ће тај споразум, у финансијском погледу, само наудити својим контрактантима. Он мора пробудити само неповјерење Европе према онима који показују намјере да покрећу нове авантуре на Балкану. Од тога,

без сваке сумње, неће се појачати финансијски кредит ни Турске ни Бугарске. Напротив...

За бугарско-македонску организацију, од чијег се рада службена Бугарска може бар вербално ограђивати, једна авантура више или мање, не значи Бог зна шта. Свакојак, она ће се њој о главу слупати. Код Младо-Турака, који држе власт у Турској, и чији је интерес првога реда, интерес одржања на власти, да стварају повјерење великих Сила према Турској и њеним управљачима — та авантура не може бити без природног одјека за финансијски и политички кредит њихове отаџбине. Они, дакле, поменутом комбинацијом, ризикују неизмјерно, много више него њихови спретници из бугарско-македонске револуционарне организације. Наименовање Енвер-беја за министра војног, у многоме већ је пробудило неповјерење Европе у мирољубиве намјере Турске. Ако су Младо-Турици хтјели да појачају то неповјерење, онда се овај њихов корак још даје разумјети.

Па ипак, за чудо би било да отомански државници не схваћају да би евентуално ново потпаљивање ратнога пожара на Балкану по импулсу Турске, могло овој донијети далеко страшније последице од рата са балканским савезницима!... »С.«

Погранични промет између Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије.

Сарајевска трговачка и обртничка комора јавља: Већ има више од године дана како је обустављен особни промет на разним тачкама босанско-херцеговачке границе према Црној Гори и Србији, на којима је прије постојао међу пограничним становништвом врло живахан трговински саобраћај. Обустава тога промета осјетљиво је погодила особито она мјеста на нашој страни, која су из тога пограничног промета црпила велику привредну корист. У Херцеговини и, пр. неке вароши попут Билећа, Автовца и Гацка стајале су одавна у сталној прометној вези с пограничним црногорским племенима, која су редовно долазила подмиривати своје потребе у тим нашим мјестима, нарочито с тога, што им је то било на руку и јер нема у њиховој близини никакве веће црногорске вароши. То се исто може рећи и за многа босанска мјеста, која леже недалеко од србијанске границе и која готово искључиво живе од промета са сусједним србијанским становништвом, као што је то и, пр. случај са Зворником. Затварање границе за особни промет био је ради тога један врло осјетљив ударац за све привредне сталеже горњих мјеста. Тиме су били погођени особито наши трговци, који су имали знатна новчана потраживања међу народом с оне стране границе, а која нијесу могли реализовати, те су на тај начин били лишени средства, који би им био дозвољено да лакше претуре лањску тешку новчану кризу. Најгоре је било то, што су србијанске војне власти у Санџаку новоназарском спрјечавале слободан прелаз нашим трговцима на Увцу и Руду, па су наши трговци раје остали код куће него да особито у зимско доба подузмиљу много даље и скупље путовање преко Брода и Биограда.

Нашој комори стигле су из трговачких и обртничких кругова у Билећу, Автовцу, Гацку и Зворнику тужбе на то стање. Подједно су се на комору обратили главнији представници трговине и обрта из Чајничка, да поради код земаљске владе, да се докине карантена на Металци, и да се у том правцу дозволи слободан путнички саобраћај. Посебиче је још из заинтересованих кругова у Билећи изражена жеља, да се докине за тамошњи крај наредба о пасошима, која смета слободном особном саобраћају, а такођер је из истих кругова потакнута мисао, да се на тој страни херцеговачко-црногорске међе заведе слободан погранични појас за међусобни трговински саобраћај становника једне и друге земље попут онога што је учињено већ од више година за слободно циркулисање новца, једне и друге државе у њиховим пограничним странама. По увјеравању тих кругова ова посљедња мјера знатно допринијела оживљењу општег локалног промета тамошњег краја. Наша комора се је често обраћала земаљској влади ради дозволе пролаза нашим трговцима и ради олакшања здравствено-полицијских мјера, те радо

признаје, да је у том погледу наишла на страни надлежних власти на највећу суспретљивост. Уважујући то повољно расположење власти на њене интервенције у сваком поједином случају, комора је ипак сматрала својом дужношћу, да у интересу наших привредних staleжа, који су од обуставе пограничног промета претрпјели велику штету, саопшти земаљској влади горе истакнуте жеље и предлоге заинтересованих кругова, и да је замоли, да одреди сходне мјере како би се погранични слободни саобраћај у свом пријашњем објаму успоставио.

На своје најновије кораке у том предмету, примила је комора од земаљске владе саопштење, да је наредба од 13. децембра 1912. о заштитним мјерама против увлачења колере и оспица из Србије (старог државног подручја), бившег Санџака пљеваљског и Црне Горе докинута. Само они, који се враћају натраг у земљу из јужних крајева (ново-освојених српских, грчких или бугарских предјела), те из Турске, морају као и прије путовати преко Брода, гдје ће се подврћи лијечничкој прегледби. Након обављене дезинфекције и према стању њиховог здравља остаје у карантени 5, а и више дана, те ће најзад у свом новом пребивалишту бити подвргнути за других 5 дана здравственом надзору.

Особе, које се изузетно враћају из споменутих крајева у земљу преко Металке и Унца мораће се у тим мјестима подврћи истом горњем здравственом поступку, само ће им се ради тога што путују под неповољнијим условима примјенити у погледу карантене строжије мјере.

Арнаутско провођење у Бечу

Закупац хотела «код Јагњета» на Јозефштату у Бечу изјавио је дирекцији бечке полиције да је принуђен раскинути уговор, који је са њом утврдио, а који се тиче примана различитих арнаутских депутација и појединих путолова који долазе у Беч зван и незвани.

До сада се знало да је тај хотел био резервисан за голу и босу господу из Арбаније, на се држало да се хотелијер бар добро наплаћује кад је већ пристао на такво друштво. Разумије се да новац не просијају новца жељни Арнаути, већ бечка политика.

Хотелијер се, до душе, не жали на плаћање, али вели да је више немогуће и даље подносити неприлике у које га доводе његови распојаси пасажери.

Он прича ове занимљивости.

— Моји гости — вели хотелијер — нерадо иду обувени. Зато чим се смјесте у хотел, одмах се понизују и стану као јарци босоноги чепати по паркету. Ни то им није доста: хоће да у хотелу живе онако како год њиховој дивљачкој природи и навики. Тако на примјер, нерадо сједе на столицама и софама већ захтијевају да им набавим седала и самаре. Арнаути, веле они, најслађе сједи кад се наслони на седло или самар, што је скинуо са коња чијег је господара убио и ондач-као. Морао сам и то учинити, и сада имам у хотелу читав магацин седала и самара. Али то није још невоља. Зло је што они тај «мебл» изнесу из соба, па га поређају по ходницима и тако направе засједе да нико жив проћи не може. Ту сједе, пуше и по што шта преко језика преваљују. Па и од зла има горе. Најрадије сједе раскомоћени по басамацима хотела, пуше и — плују доле... То их, кажу, подсећа на њи-

хову домовину. Зато ја и немам других гостију, јер се све одавно разбјегло. Немам ни послуге. Сваки бјежи, а ко се најми, тражи троструку цијену. Собарине је немогуће наћи. Расплашило се, разбјегло се, и ја им не замишљам. Да имам куд, и сам бих бјежао. Уговор који о томе имам, истиче крајем јануара, и ја га више ни по коју цијену нећу обнављати. А влади сам обратио пажњу, нека за оснивање Арнаутске Касине испразни коју касарну, можда и болницу. У овом последњем случају најбоље би могла послужити болница за душевне болести: она је доста склоњена од свијета, а осим тога њени су зидови већ навикли на госте од каквих нека Бог сачува моју радњу која је мене и моју породицу до сада поштено хлебом хранила.

Дневник

Посјетно забаву. Њ. Вел. Краљ, благоизволио је синоћ посјетити у Зетском Дому светосавску забаву, коју су приредили наставници цетињских основних школа са својим ђацима.

Радостан догађај. Књагиња Јелена Петровна, ћерка Краља Србије, а мила унука нашега Господара, ономад је у Петрограду срећно родила сина. И сретна мајка и новорођенче налазе се у потпуноме здрављу. Поводом овога радоснога догађаја, Његово Величанство Краљу упутио је Његовом Величанству Краљу Петру срдачну телеграфску честитку.

Одликовани. Њег. Величанство Краљ Господар благоизволио је одликовати г. г. Николу Косаческа, главног директора румунских пошта и Саву Мијалковића, главног директора пошта Краљевине Србије, трећијем степеном Данилова реда, који су потписали специјалну поштанско-телеграфску конвенцију између Црне Горе и Румуније, у Букурешту 18. децембра 1913. г.

Рођен-дан Њемачког Цара. Поводом рођен-дана Њемачког Цара, јуче је у 11 час. прије подне овдашњи ъемачки посланик г. Екарт примио честитку. Господина посланик примио је многобројне посјете из свијех кругова пријестонице. У име Његовог Величанства Краља честитао је маршал Двора Срне Горе; у име Краљевске Владе њег. председник и присутник Министра Иностранних Дјела, г. бригадир сердар Ј. Вукотић. На честитање су били дошли и сви наши министри, чланови дипломатског кора и велики број наших великодостојника. Пред нашим посланством за вријеме честитања свирала је војна музика разне одабране композиције.

Наше изасланство. Ономад је у Петроград отпутовало нарочито

наше изасланство, које Црну Гору заступа при свечаном откривању споменика Великог Књазу Николају Николајевићу, команданту руске војске у потоњем рату противу Турске. Његово Величанство Краљ и Краљевска Влада, шаљући у Петроград поменуто изасланство, дали су у име наше Отаџбине тијем видна израза нашој вјечној захвалности, коју и ми и сви остали балкански хришћански народи дугујемо Русији и њеној војсци. Изасланство је на споменик славнога команданта руске ослободилачке војске положило вијенац. У изасланству су г. г. бригадир Ј. Бећир, командир П. Мартиновић и барјактар С. Мартиновић.

Из Народне Скупштине. Данас су се народни посланици скупили у први претходни састанак у великој дворници Владиног Дома, гдје ће се редовно одржавати сједнице Народне Скупштине. За привременог председника по годинама старости изабран је г. народни посланик Мато Грдинић, који је Скупштини предложио за привремене секретаре г. г. посланике Крста Поповића и Ј. Поповића. По томе су посланици пошли у саборну манастирску цркву на позивање Св. Духа, и по повратку у Скупштину подијелили су се у пет одсјека. За председнике појединих одсјека изабрана су г. г. Мило Дожић, Мило Ђ. Церовић, Јанко Спасојевић, Саво Вулетовић и Др. Секула Дрљевић, — а ови су изабрали између себе за председника верификационог одбора г. Мила Дожића. Тијем је први претходни састанак завршен.

Банкет пљеваљском изасланству. Неке вечери је у Гранд Хотелу Пријестоницка Општина приредила банкет у част изасланства пљеваљских грађана. На банкету је био присутан Његово Краљ. Височанство Књаза Петра. Присутствовали су још и Председник Владе г. бригадир сердар Јанко Вукотић, Министар Просвјете и Црквених Послова г. Мирко Мијушковић, Председник Општине г. Пилетић са више угледних грађана. За вријеме вечери измјешано је више родољубивих зравања. Душевљеном здравицом у име пљеваљског грађанства био је поздрављен Господар, и на ту је здравицу одговорио Њ. Кр. Височанство Књаза Петра топлим говором у част пљеваљског грађанства. Говор Њ. Кр. Височанства Књаза Петра попраћен је од присутних бурним клицањем.

Поштанско-царински магацин. На основу новопрописаног правилника, установљен је и већ отворен при овдашњој поштанској станици поштанско-царински магацин, у којему ће од сада публика примати своје пакете, а не као до сада у царинарници.

Из поштанско-телеграфског одјељења. У поштанско-телеграфској струци извршен је велики размјештај и унапређење указног и не-указног особља, како у старим тако и у новим границама Краљевине.

Има се забиљежити, да се је овим распоредом први пут у Црној Гори увела једна новост у пошт.-телеграфској установи, по примјеру осталијех земаља, а на име, примљена је за неуказног чиновника — манипуланта — госпођица Милица Латковић, свршена ученица више женске школе.

Српски Соко на Цетињу. Иницијативом представника свих грађанских staleжа на Цетињу, основано је Српско Соколско Друштво.

Статут друштва, који је привремено одбор потписао, упућен је надлежној власти на даљи законски поступак.

С овим је друштво ступило у живот и привремено одбор позива све пријатеље соколске идеје, да својим уписом у друштво потпомогну ову националну установу.

Упис чланова вршиће се код члана привременог одбора г. Николе Кнежевића у његовој радњи.

Сазив главне скупштине, на којој ће се према статутима изабра брати стална управа, објавиће се накнадно.

У привремено одбор изабрани су ова г. г.: председник: Др М. Илићковић; секретар: проф. Д. Дракулић; чланови: Љубомир Гломазић, судија, Никола Кнежевић, трговац, Филип Михајевић, чинов. Мин. Војног, Душан Пајевић, чинов. банке.

Скупштина »Његоша«. — Прво Црквено Пјевачко Друштво »Његош« одржаће своју годишњу скупштину у недјељу 18. јануара у просторијама основне школе, са оноликим бројем чланова колико их буде дошло.

РАЗНЕ ВИЈЕСТИ

Председник енглеско аустријске банке. Јављају из Беча: Председник енглеско-аустријске банке, Карл Моравиц умро је.

Њемачки парламенат. Рајхстаг се поново састао.

отвореној полици. Могло би се ући, али се не усуђујете. Неко прође поред сва, погледа вас и поздравља на неком туђем језику који се не разумије. Наједном чује се пјесма пастира, који са ливада гоне гуске, црквени сатови почињу ударати и кочијашни вичу по улцама, које се пружају до видокурга. И осјећа се, како облаци маме далеко, далеко, ах, тамо далеко.

III
Шта је то, што се жели? Нешто мало сакривене, тајне радости за себе само, нешто мало радости и нешто мало љубави. Чује се шаптање лишћа и мрмљава молитва малих потока. И каже се: колико то годи. Постаје се просјак зечери која нас умирује и неба које нас уздиже. Снови се вију по ливадама, И јавља се мјесец, мјесец кога смо једном као дјеца вољели, и који у исти час гледа мало село, гледа село драго фламанско, у ком се родих. И осјећа се како облаци маме, маме, ах, тамо далеко.

IV
И негде се почине, на ивици јарака, и мисли се, с уздигнутом погледом, на далеки завичај. У срцу се јавља срце негдање, и дјетињске сузе ударају на очи.

Али чему то? И ради чега? Ради тишине и ноћи, ради те породице убогих људи, кроз чије се прозоре гледало, ради жене која рани дијете и старца који пуши своју лулу.

Онда се путује даље, обузет једним безмјерно, безјерно меканим осјећањем и мамљен облацима, облацима издалека.

С француског Р.

ПОДЛИСТАК

ПЈЕВАЧ МОГА НАРОДА.

По селима и по градовима,
По кланицама и царским друмима;
У пећине, гдје зиме хајдуци,
И кроз шуме куда вију вуци;
Уз ударе сиљних грмљавина,
И уз шапат морскијех пучина, —
Пјевао је љета пет стотина
Гуслар стари народа мојега;
Спомињао Милоша и Марка,
С хиљадама другијех јунака.
На гусле су струне јаке биле;
Пјесме су се жалоснице виле;
Уздисало и сузе се лиле.
Како гуслар лако удараше,
Са јелак се савијаху гране
И љубљаху челом земљу црну;
По челу се жиле испреплетле,
Као гује у тијесну шкрињу;
Из свих му ватра сјјеваше,
А са лица срба говораше:
»Тешко мене и народу моме,
Бол носећи, дијек чекајући;
Тешко браћи на четири стране,
Чекајући док ми сунце гране;
Пет вјекова мука и јаука,
Пет вјекова суза и уздаха,
Пет вјекова понижења, страха, —
Мом народу душу разорнише,
Зао удес ко ће сносит више?
Дигните се умрли јунаци,
Развијте се Бошкови барјаци,
Вади Марко из мора топуза

И мој народ ослободи узја?...
Већ пјевачу очи ископаше,
Ал' гудало јаче удараше,
И сиљније грло грмијаше,
Кунујаше Вука издајника,
Призиваше Бога Осветника.
Слазиле су виле са планина
И пјевачу грло кријепиле:
Бистром водом с бесмртних ријека,
Пружиле му од биља лијека,
Младице га дахом од младости,
Браниле га од грдне старости.
На косу му шње понадало,
Још се лице младости сјајало,
Још је грло као гром пуцало.
Кад већ старцу малакеше руке,
Он је своје призвао унуке:

»Бео моја, ево вам гусала,
Немојте их, ћео, остављати
У подруме да их мемла ије,
Да их чаћа и прашина крије;
Учите се уз гусле пјевати,
Нашу прошлост живим ријечима
Пронosite десно и лијево,
Нек се чује и нек се запамти:
Да је Србин некад царовао,
Да ће опет Србин царовати.«
Гусле моје моја даворијо,
Гусле моје српска историјо,
Запјевајте громо, силвито,
Нек се тресе и гора и трава,
Српски Лазар данас наскрсава,
Из гробнице — старе костурнице.
Хајд' запјевај, виле Равијојло,
Са Милошем у једноме гласу,
Свету пјесму Србинову спасу.
Ој, гуслару слободе вјеснице,

Мог народа највећи пјесниче,
Нек ти гусле вјекovima гуде,
Међу Српством мир и слогу буде;
И још има раје у ланцима,
Пјевај пјесму новим јунацима,
Што ће доћи сиљни као бура,
Вино пити, врагу пркосити,
Запјевати пјесму над пјесмама,
Да се небу и земља пролама:
»Све је наше, што је некад било,
Српство се је вјечно сјединило!«
Гуслар.

ВЕЧЕРЊЕ ОСЈЕЋАЊЕ

Емил Верхарен.

I
Познајете ли ону необичну радост чудног настројења, кад се на вече путује пјешнице кроз туђи страни крај, путевима којима се није никад ишло, и за које се зна, да више нећете никад њима ићи. Пола шаљу пријатељски поздрав својих зрелих плодова, а дрвеће се сагиба, бацајући сјенку свога лишћа које висе.

Не зна се име улице, ни име села које се приближује. Већ се путује дуго и већ се осјећа умор, али се опет не задржајете, јер облаци, облаци маме и зову неког из даљине.

II
Наједном прва кућа на узвишци од брежуљка. Ви гледате унутра, кроз прозор с малим окнима. Оклијевајући ујете унутра. У једном углу води неки човјек свој дискретни, осамљени разговор са својом лулом, жена умирује дијете, а мачка мијауче на

Оставка шпанског посланика. Званичне новине објављују указ, којим је уважена оставка шпанског амбасадора у Бечу.

Из Француске. На министарској сједници г. Кајо поднио је пројект о порези на капитал, који је у вези са пројектом о порези на приход, што се већ налази пред сенатом.

Генерал Леран именован је за команданта двадесетог корпуса, који је недавно установљен. Парламент је отпочео своју редовну сесију и изабрао поново г. Дешанела за председника.

Становништво бугарске Тракије. Попис становништва који су извршиле војне власти у новим крајевима, дао је овај резултат: У бугарској Тракији има свега 175,070 становника, од којих 42,500 мушких глава. У срезу Мустафа-паша има свега 3000 мушких глава, а целокупни број становништва износи 33,130.

Хришћани и војна служба у Турској. Како листови јављају, за вријеме једне посјете код јерменскога патријарха, турски министар војни изјавио је, како он не дијели мишљење његовога претходника, да Хришћане треба ослободити од војне службе.

Око кнеза од Вида. Берлински «Локал-Анцајгер» доноси: «Како јављају страни листови, принц Вид неће отпутовати у Арбанију идуће недеље. Њемачка није расположена да гарантује арбанашки зајам од 65 милиона. Према нашим информацијама, ове су двије вијести нетачне. Напротив, данас је сигурно да ће арбанашка депутација, која ће понудити круну принцу Виду у име земље, стићи у Берлин половином мјесеца јануара, а принц ће вјероватно отпутовати за Арбанију крајем јануара. Што се тиче арбанашког зајма, преговори између сила још нијесу довршени и истинита је вијест, да је Њемачка одбила да учествује у њему.»

Изет-пашини људи. Пишу из Трста: Од 161 турских војника, који су стигли из Валоне, њих 158 отпутовало је за Цариград на једном Лојдомом броду. Три болесна турска војника задржана су у болници Св. Вартоломеја.

Аскит у Француској. Председник енглеског министарства г. Аскит отпутовао је за јужну Француску.

Француска левича. Федерација левича држала је састанак, на коме су нарочито били Бријан, Барту и Миљеран. Усвојен је дневни ред, којим се све присталице обавезују да у првом реду истакну питање о одбрани територије, о будућности земље, о ширењу француског утицаја у свијету, о одбрани левичке наставе и о побољшању парламентарног режима.

Хапшење у Цириграду. Ухапшен је пуковник Хаџиф, бивши главни командант жандармерије и бив. војни аташе у Бечу.

Штрајк у Каптауну. Раднички синдикат објавио је општи штрајк. Проглашено је опсадно стање.

Арбанија. «Тану» јављају из Валоне, да је Исмаил Кемал понудио међународној контролној комисији да узме у своје руке управу привремене владе, те да све локалне власти директно зависе од комисије. Чланови комисије извјестили су о овоме предлогу велике силе. Изгледа да је Италија већ новољно одговорила, а Француска и Њемачка су мишљени, да би се тај предлог могао остварити, али под условом да се Кемалова влада дефинитивно уклони и да се тачно означе атрибуције и рок комисије.

НОЋ У ЛОГОРУ

Василије Њемировић—Данченко.

Небо се осуло звијездама. Млад мјесец избио високо. Бинаци се умирили. Из по кога напуштеног села лају гладни пси. Иза нас рже ждријебе гласно и његово рзање као глас трубе одјекује по цијелој овој долини. Над ријеком и над сивом долином развио се као сиви вео густ облак, а кроз тај облак једва се овдје-ондје назире који зрачак ватре. Легли смо на земљу крај гомиле запаљеног угља, на коме је брботао стар поцрнιο чајник.

Кад се сјетим гдје сам ноћас спавао, мени се ово чини прави рај. Најзад, нека је и хладно и хладно колико год се хоће, само нека није ту у близини страховито гроктање свиња и тешка запара прашице, коју они својим дисање раздувавају и тјерају у нос.

Тамо негдје далеко, далеко, на турским позицијама чује се тужни јек трубача.

Удари један рефлектор и појавише се блиједа лица мојих сапутника, што као мртвачке авети избише из мрака... И опет се скрише.

Ја се не сјећам, да ли смо дуго тако лежали; прислушкивам разговор из по кога бивака и сјећам се драгих и милих личности, до којих сада ни на који начин не може стићи никаква вијест о нама.

Тек од једном крај нас се зачу бат опанка по мекој утапканој земљи и свјет-

Из Рима брзојављају да је италијанска влада одлучила да пошаље ратни брод на арбанашку обалу, пошто је дознала да Аустроја тамо шаље један свој ратни брод. Увјеравају, да аустро-италијански предлог, поднесен великим силама, да свака од њих пошаље по један ратни брод на арбанашку обалу, за сада нема изгледа на успјех.

По питању арбанашке банке, изгледа да и Њемачка дијели мишљење, коме се придружио и принц Вид, т. ј. да буде интернационална.

Исмаил-Кемалова афера. Према вијестима из Валоне, ствар Исмаил Кемалова рђаво стоји, јер је он оптужен за саучешће у кривци Бекир беја. Ратни суд под предсједништвом пуковника Вера по извршеној истрази констатовао је да је Исмаил Кемал био посвећен у завјеру од стране Бекира и да је одобрио све његове предлоге. Аустро-угарско министарство спољних послова извјестило је аустро-угарско представнике у међународној контролној комисији, да евентуално приме оставку Исмаил Кемала. У Бечу се надају да ће се уклањањем Кемала и Есада моћи јосигурати мирно развиће арбанашких ствари.

Максим Горки. Максим Горки последије петогодишњег изгнанства вратио се у Петроград 31. децембра пр. године.

Иса Бољетинац. «Албанише Кореспонденц» јавља из Валоне: Иса Бољетинац, који овдје борави, осуђује најоштрије Есад пашине планове, у колико би они имали за циљ прокламовање Есад паше за кнеза Арбаније. Тако што наишло би на осуду у цијелој Арбанији. Ако би се евентуално такви Есад пашини планови остварили, он, Иса и његов пријатељ Бајрам Цура латиће се одмах оружја.

Суђење у Балони. «Албанише Кореспонденц» доноси ову депешу из Валоне: Садашњи ратни суд донијеће, по свој прилици пресуду по оптужби мајора Бекир беја и другова према члану 86. турског војног закона. За злочини веленздаје предвиђена је тим чланом смртна казна.

Арбанашка војска. Посљедњих дана обучен је велики број рекрута у нову жандармеријску униформу и уврштен у редове нових трупа. Војници су одлично наоружани. Поводом полагања заклетве на вјерност од стране нових жандарма, држи је холандски мајор Томпсон говор рекрутима, у којем им је рекао да је задобивање арбанашке самосталности велика срећа за арбанашки народ и да се он мора показати достојним те среће успостављањем потпунога мира у земљи, што је прва потреба њега. Тај задатак, као и задобивање непријатељских паша, припада ново-образованој жандармерији. Сваки војник мора сматрати за своју највишу дужност да у оном тренутку служи својој отаџбини.

Један демант. Агенција Стефани демантује вијест да је тубој Италија предала Турској једну крстарицу типа «Лизек».

Турске ствари. Према гласовима, који циркулишу, бивши турски посланик у Београду Фауд беј биће постављен за амбасадора у Бечу.

Бивши турски војни аташе у Бечу, генерал Назиф, а не пуковник Назиф, као што је раније погрјешно телеграфисано, ухапшен је у своје стану у Пери, последије извршеног претреса његовог стана. Још се не зна разлог томе хапшењу.

Генерал Бронсар од Шелендорфа заузео је већ положај првог помоћника начелника главног генералштаба.

дост пројектора извуче из мрака неколико блиједих лица. Познао сам их. Војници из бојне линије. Мрка, уморна лица. У њиховој средини једно са сивом капом. Испод каплица широка лица са уморним очима, омалена круна фигура. Исправне ципеле — а не опанци као у Бугара.

На плећима једнога од војника, што иду за њим, двије пушке. Једна је маузерка, дакле турска.

— Шта значи то?
Човјек у сивој капи прекрсти се.
— Јеси ли ти хришћанин?
— Бугарин испод Једрена.
— Дошао си од Турака?
— Скупили су нас да ратујемо. Ја не бих слушао, јер сам видно, шта су Турци начинили од наших села. А последије и како могу ја пуцати на своју браћу? Али шта ћу, када иза мене стоји јуз-баша (капетан), и ако му се учини да пуцамо лажно, одмах нас убије. Тако је страдало већ неколико нас под Бунар-Хисаром. Али све једно, ако треба погнути, онда је боље овдје међу браћом.

— Има ли вас много хришћана на позицијама?
— Сада је остало мало. Врло мало. Многи су побјегли. Друге су одвели на позиције пред самим Цариградом. Говоре им да ако Турска страда, они имају илатити главом. А ја имам у Херманли жену и дјецу. Пропашће без мене.

— Па како си успио побјећи?
— Наши су из Јеникеја пошли за Јасорен, гдје је тамо «доле» у Турака боља снага. С вечера, трећег дана, када се мр-

Генерал Лиман од Сандерса, који је унапријеђен за генерала њемачке коњице, унапријеђен је за маршала турске војске.

Грци и јужна Арбанија. Агенцији Стефани јављају из Валоне, да се тамо тврди да су Грци евакуисали 15 села из краја Скрапари и Корице и да су вијести из Елбасана повољне.

Бугарска краљица у Бечу. Бугарска краљица допутовала је у Беч инкогнито.

Смрт руског научника. Умро је геолог академик Черншев.

Јубилеј руске царске библиотеке. Царска библиотека прославила је свој стогодишњи јубилеј. У свечаној сједници, којој је присуствовао и Коковцев, министар просвјет, прочитао је царску повељу која је дата библиотеци. Сједници је присуствовало више од седамдесет изасланиста, међу којима је и изасланист царског универзитета и академије наука из Штохолма.

Цар Вилхелм и генерал Лиман. Цар је подарио генералу Лиману од Сандерса чин генерала коњице и ово му унапријеђење саопштио врло срдчним телеграмом.

Прилике у Бугарској. Социјалисте и остале екстремне странке припремају велику агитацију против владе. Социјалисте намјеравају да прокламацијом, упућеном народу протестују против распуштања обрања.

Турска и Грчка. Извјештаји из неколико дипломатских кругова гласе, да код Порте постоји тежња да директно преговара с Грчком о острвима.

ТЕЛЕГРАМИ

ОТКРИВАЊЕ СПОМЕНИКА
НИКОЛАЈУ НИКОЛАЈЕВИЋУ.

Делегације балканских држава.

Петроград, 11. јануара

Војне делегације Србије, Румуније и Бугарске посјетиле су Царскоје Село гдје су биле примљене, свака на посе, код Цара у аудиенцију. — Вјестник.

Црногорска делегација.

Петроград, 11. јануара

Стигао је генерал Бећир са црногорској делегацијом. — Вјестник.

Свечано откривање споменика.

Петроград, 12. јануара

На Маџеишком Грму свечано је откривено споменик црногорској војској, кнезу Николају Николајевићу, у присуству Цара, Великих Кнежева и Великих Кнегиња, министара и великодостојника. Послије вјерског обреда, Цар је похвалио вајара Канову и присуствовао дефилеу старих бораца који су се борили са покојним Великим Кнезом, и љубазно с њима разговарао. — Вјестник.

кло, ја сам мало застао. А тамо је букова шума. Тамо је досадна, развијена шума, кроз коју сам се једва прозлачно за све ово вријеме. — Свуда густ шипраг. — Пут се мора крчити, друкчије се не може проћи...

Пребјеглица је испричао, како је тако ишао цијелу ноћ, а ујутро је прошао поред прве турске линије између Лозирикеја и Уржумја. Прошао је мимо форта на Кестенику. Ту је морао цио боговијетни дан, који је био лијеп, провести у једном јарку, обраслом ситногорицом. Падине брда турских и бугарских позиција толико су високе да је за и њих лако видјети човјека, чак и кад лежи.

Лежећи наспред пута, у рову, он је слушао под собом громке гласове турских патрола и ни жив ни мртв приближао се уз земљу, као да се тио у ну увући, не обраћајући пажњу што се поред њега вуку огромне змије, којих овдје има толико да смо их чак и на путу налазили. Змија је ништала, теглила се, издизала над тијелом, умотаним у клупче, свој дуги врат, пружала му је свој раздвојени језик, док је он, осмјеливши се, није дохватио и згвањно.

Кад се смркло, он се извукао побачуке, потрчао ка бугарским позицијама и повикао:

— Не пуцајте, браћо, свој иде!...
— Ја ни сад не знам, да ли су моја жена и дјеца живи. Ја сам видно у Чорлу, како су Турци убили цијелу породицу, из које су два брата служили у њиховој армији. Они на то не обраћају пажње.

Вијенци балканских делегација.

Петроград, 13. јануара

Црногорска, српска, румунска и бугарска делегација положиле су вијенце на споменик Великог Кнеза Николајевића. Црногорски вијенац носио је натпис: «Никола I, Краљ Црне Горе, побједоносном вођи руске војске и првом фелдмаршалу, Великог Кнезу Николају Николајевићу».

На српском вијенцу било је написано: «Захвална Србија Великог Кнезу Николају Николајевићу»; на румунском: «Румунија и Краљ Карол I, Краљ Румуније, 1877—1914.»; на бугарском: «Захвална Бугарска Великог Кнезу Николају Николајевићу, незаборавном команданту и вођи рата за ослобођење». — Вјестник.

КРШТЕЊЕ У ПЕТРОГРАДУ.

Биоград, 11. јануара

Пријестолонаследник Александар и Предсједник Министарског Савјета Пашић са начелником политичког одјељења Министарства Иностраних Дјела отпутовали су синоћ у Петроград да присуствују крштењу сина Велике Кнегиње Јелене, кћери краља Петра. За вријеме одсуства г. Пашића заступник министра иностраних дјела биће министар финансија. — Биоградски Пресбиро.

Петроград, 13. јануара

Српски пријестолонаследник Александар и Пашић стигли су у Петроград. — Бечки Кор. Биро.

Петроград, 13. јануара

У присуству Цара, двију Царица, чланова царске породице, Двора и великодостојника, обављено је крштење новорођеног принца, сина кнеза Јована Константиновића и кнегиње Јелене Петровне од Србије. Млади кнез је добио на крштењу име Всеволода. — Вјестник.

Веницелос иде у Беч

Атина, 10. јануара

Полузванична «Атинска Агенција» саопштава да ће, и ако се противно тврди из другог извора, Веницелос извјесно ићи у Беч, одмах чим посјети Петроград. — Бечки Кор. Биро.

Промјена владе у Валони.

Валона, 11. јануара

Пошто је недавно Исмаил Кемал беј поднио оставку, предао је јуче

Крај њега једва се види у мраку Турчин, блиједа и ружна лица, унаглих очију. Он је такође побјегао од својих. Нијесу га затворили, него га напротив добро храни с њим добро поступају. Он се прибио уз пуковника Васиљева. Томе «кривомогом љаволу» импонују подвизи пуковничкови. Чим му погледа у очи, он зна сваку његову жељу и изгледа као да се поноси херојским дјелима «свога» 19. пшка.

Није то само с тим простим сељаком. Турци су такви. Сјећам се, како је у посљедњој битци један турски бимбаша (мајор), који се предао Скобелеву, служио га врло добро. И то не само да га је служио он, него је и бичем наћерицао и своје војнике, да служе побједиоцу. У осталом Турчин и по корану мора служити побједиоцу.

Пала је у велико ноћ. Рогови младог мјесеца су ишчезли. Меланхолични звук труба из турског логора занијемно је. Не чује се хука топова. Само тешки, густ мрак пада свуда и не види се ни корова. Као да се кроз ноћ чује, како коњи у коњиштима машу реповима. Гаси се, као угаљ под пепелом, говор људи, који падају у дубок и здрав сан.

Тамо доље, гдје се непријатељ више не види, још увијек под жутим шаторима горе ватре и виде се кроз ноћну маглу, а редом војници тихо звижде, као глас флауте. — тужну, милу пјесму своје отаџбине.

власт у руке Контролне Комисије која је преузела власт и владу над Арбанијом, и повјерила Февзи беју, бившем министру Унутрашњих Дјела, главну управу владиних послова. — Бечки Кор. Биро.

Исмаил Кемал и гроф Берхтолд.

Валона, 11. јануара

Исмаил Кемал упутио је један телеграм грофу Берхтолду, благодарећи му што је пристао на његову молбу да повјери Међународној Комисији владу, јер је то једини начин да се оствари јединство владе. Исмаил Кемал још једном изјављује захвалност својих sunarодника за благовољење које је указао гроф Берхтолд према Арбанији и моли га да помогне Арбанији у одбрани њених права. — Бечки Кор. Биро.

Генерал Холмсен.

Биоград, 12. јануара

Краљ Петар примио је данас у 11 сати у општајну аудиенцију руског генерала Холмсена који је био судија у српско-бугарском пограничном спору. Краљ Петар га је одликовао лентом Св. Саве. — Биоградски Пресбиро

Луш Г. Веницелоса.

Лондон, 12. јануара

Веницелос грчки министар предсједник, ићиће у Берлин и Петроград, а затим у Беч и Букурешт. — Бечки Кор. Биро.

Берлин, 13. јануара

Веницелос је допутовао у Берлин. — Бечки Кор. Биро.

Берлин, 14. јануара

Веницелос је посетио државног канцелара Бетман-Холвега и Јагова, и више амбасадора. — Бечки Кор. Биро.

Евакуација Епира.

Лондон, 12. јануара

Рајтерова Агенција јавља да је одређени рок за напуштање Епира од стране грчких трупа изгубио своју важност. Положај у Епиру не изгледа опасан. — Бечки Кор. Биро.

Грчка и Турска.

Цариград, 12. јануара

У младотурским круговима увјеравају да би се питање Егејских Острва могло уредити на основици узајамних попуштања између Грчке и Турске.

Грчки кругови опровргавају вијест о непосредним преговорима између Грчке и Турске. — Бечки Кор. Биро.

Руско-турски преговори.

Цариград, 12. јануара

У руским круговима изјављује се да су преговори о реформама у Источној Анатолији дошли до мртве тачке. — Бечки Кор. Биро.

Одликован Делкасе.

Петроград, 13. јануара

Да награди неуморни труд и енергију Делкасеа, бившег француског амбасадора у Петрограду, на учвршћивању француско-руског савеза, цар га је одликовао орденом св. Андрије. — Бечки Кор. Биро.

Ђутари неће раша.

Софија, 13. јануара

Радославов, Тончев, Генадиев, започели су изборну борбу, опро-

вргавајући са највећом енергијом вијести које тврде да влада намјерава да заплете земљу у нови рат. — Бечки Кор. Биро.

Аустрија и Арбанија.

Беч, 13. јануара

Wiener Allgemeine Zeitung биљежи да Аустро-Угарска не чини никакве припреме за евентуалну интервенцију у Арбанији. Извјештаји о положају у Арбанији, повољни су. — Бечки Кор. Биро.

Грчка Краљица.

Берлин, 14. јануара

Грчка Краљица је била на ручку код цара. — Бечки Кор. Биро.

Исмаил Кемал пушује.

Валона, 14. јануара

Исмаил Кемал отпутовао је за Рим. Затим ће ићи у Берлин да посети кнеза од Вида. — Бечки Кор. Биро.

Одјаци савернске афере.

Келн, 14. јануара

»Келнским Новинама« јављају из Берлина да ће сигурно државни намјесник у Алзас-Лорени, гроф Ведел и државни секретар Дорн дати оставке. — Бечки Кор. Биро.

Пашић у Петрограду.

Петроград, 15. јануара

Пашић је дуго конферисао са Коковцевом и Сазоновом. — Бечки Кор. Биро.

Руска Дума.

Петроград, 15. јануара

Руска Дума се сагласила на васи-

елације Бечки Кор. Биро.

Софија, 15. јануара

»Бугарска Агенција« јавља да су одређени бугарски легислативни избори за 8. марта. — Бечки Кор. Биро.

КЊИЖЕВНОСТ

»Дело«. Ишла је 69. књига »Дела« за децембар са овим садржајем: Иза Љубани, приповијетка од М. М. Ускоковића. — Вјерови, пјесма од Симе Пандуровића. — У куту, пјесме од Момчила Милешевећа. — Споменик, пјесма од Dis-a. — Попратак, пјесма од Вадимира Стратимировића. — Улични љеп, прича Жив. Девичерског. — Неколико проматрања о Енглеској и енглеској књижевности, од Џејмса Вајлса, лектора београдског Универзитета. — Шарл Бодлер, студија од Пола Буржеа. — Црте из аутомоније угарских Срба, од Милутина Јакшића. — Његошева стогодишњица, од Милана Шехића. — За југословенску философију културе, од Дим. Митриновића. — О тешикоћама при проучавању културе једног народа (поводом критике »Модерне Германције«) од Мирка М. Косића. — Једна мала реплика, од Др. Л. Марковића. — Тања (Thais), роман од Анатола Франса. Превео с француског Стена Маринковић. — Браћа Карамазови, роман од Ф. Достојевског. Превео с руског Јован Максимовић. — Бугарска војна у Тракији: III. Чаталца, од А. де Пенелрена. — Умјетнички преглед: Против импресионизма у сликарству, од Ем. Бернара. — Позоришни преглед: Илузија на позорници, од П. С. Талетова. — Политички преглед: Питање о правном уређењу нових крајева, од Др. Л. Марковића.

»Зета«. Добили смо на приказ »Зету«, календар за просту годину 1814. Година VII. Уредио Гл. Н. Пејановић. Цетиње 1913. Цијена 1 перпер.

Осим календарског дијела, календар има овај забавни и поучни дио:

Коло Црногорских Американаца, од * * * Свети рат; Бол Црногорца у Америци, од * * * Уз чланак свети рат; Мићун М. Павићевић: Видовдану 1913; Др. Н. Шкерковић: Петар II. Петровић—Његош; Др. А. Тресић Павичић: Оковани; Јаша Грешевић: На Бардањолту; Мићун М. Павићевић: Црногорац на Бојишту; Р. М. Чупић:

Ратникова пјесма; Мићун П. Павићевић: Перко Вукотић; Ј. Г.—ћ: Један покрет; Мило Јововић: Црној Интернационали; Погибија Јована Капетана, од гуслара; Мићун М. Павићевић: Освојење Скадра; Човјек и море, од Шарла Бодлера, превео П. Ђ. Шоћ; Мићун М. Павићевић: Пјесма Јадиковка; Др. Итало Павиоло: Аграрна вриједност Нове Црне Горе; Ф. Нашице: О мјерама; Др. М. Јовановић Батут: Како ћемо се сачувати од колере; Иво М. Калдућеровић: Болести винове лозе.

Као што се из горњег садржаја види, календар је лијеп и брижљиво уређен, и заслужује највише наших читалаца. Нарочитом љепотом, богатством мисли и високим духом, одликују се стихови: »Коло Црногорских Американаца« и »Бол Црногорца у Америци«.

Модерна библиотека.

И. С. Тургењев: *Прољетне воде*. С руског превела Олга Којић. Издање С. Б. Цвијановића. Биоград 1913. Стр. 153. Цијена 2 динара.

Издавачка књижевница С. Б. Цвијановића у Биограду почела је да издаје Модерну Библиотеку, у којој излазе најбоља дјела страних и српских писаца. По досадашњим издањима међу којима се налази роман познатог норвешког писца Кнута Хамсуна, *Пан*, затим класична *Лимунација* у селу од незаборављеног Стевана Сремца, и *Понор*, од аутора *Обломови*, И. А. Гончарова. — може се видјети колика се пажња обраћа избору тих издања која и са стране техничке заслужују сваку похвалу.

Прољетне воде, роман још вазда читаног и вољеног Тургењева заслужио је да се појави у засебном српском издању. Његова садржина ће задобити са себе све љубитеље меке, добре, искрене и срданне књижевности. *Прољетне воде* спадају међу најкарактеристичније романе великог руског романиера који је у њ унио све своје велике врлине доброг писца. Увјерени смо да ће овај роман наћи и код нас многобројних читалаца.

Као пета свеска Модерне Библиотеке изашао је *Црвени Крик*, роман Анатола Франса у преводу Радивоја Караџића.

Познати француски романисти почиње и код нас да стиже велику популарност и да се много преводи и чита. Оволика љубав према писцу високих интелектуалних способности као што је Анатол Франс даје добру свједоцбу о укусу наше публике која треба још више да охрабри преводнике и издаваче оваквих списа. *Црвени Крик* спада међу најбоље романе Анатола Франса и у опште читаве француске књижевности.

Преводницима нашим читаоцима најтоплији савјет дају они који се може добити код његовог издавача, књижара С. Б. Цвијановића у Биограду, по цијени од 3 круне.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Скоро ће изаћи из штампе књижица:

У знак сјећања погинулих народних учитеља у ослободилачком рату 1912—1913. год. коју је написао Андрија К. Вукић народни учитељ. Књижицу је прегледало и одобрило Министарство Војно.

Морални је циљ књижице: његовање патриотизма, односно његовање љубави према омилjenoј домовини у вези с очувањем што трајније успомене на погинуле колеге међу омладаном, интелигенцијом и њеним млађим друговима.

Истовремено скреће се пажња млађим и напреднијим учитељима на једну веома важну установу: оснивање фонда за потпомагање учитељске сирочице (нејачи). Овог фонда намјењен је и чисти приход ове књижице, те би на тај начин успомена на погинуле учитеље у толико била трајнија, у колико би носила тако хуманитарно обилежје једне тако важне и потребне установе учитељског тијелу у Црној Гори.

Књижица износи два штампана табака обичне осмине са шест слика погинулих народних учитеља. Цијена јој је 0 70 нара, и претплата се шаље писцу на Цетиње. Умољава се омладина, свештеници, људи од књиге, и поглавито колеге — народни учитељи-це, да би се са своје стране заузели, да поменута књижица што више буде раширена међу народном омладином.

Француско новинарство. У »Реву де Пари« објављује Луј Лазар једну студију о модерном француском новинарству. По његовом мишљењу модерно новинарство датира од 2 јула 1836 године. Тога дана створио је Жирарден са »Штампом« нов тип дневних новина. Прије појаве »Штампе« француске новине живјеле су искључиво само од претплата. Видел је цијенио у год. 1827 годишњу чисту добит »Конституционала«, који је имао око 20.000 претплатника по 80 динара, на 753.595 динара. Систем, који је увео Жирарден сасвим је друкчији: претплата не покрива више ни троникове редакције, хартије и штампање. Дефинит се мора дакле изгладити огласима.

Сад се у Паризу појављују 66 дневних листова, не рачунајући ту »Званичне Новине«. Даље изузимају се 25 листова, који само животаре.

Два или три међу њима појављују се само у 200 до 300 примерака; други свега у сто, педесет или чак и двадесет пет примерака. Они немају ни редакцију ни сараднике, ни читавце. Они имају само једну титулу, која је можда раније била некад славна и под том титулом један штампар жељан предузећа објављује по који чланак. Експлоатисање једног мртвог листа мора да буде један биједно скучени посао. Оваквих листова има у Паризу 41.

Луј Лазар описује тада развиће париске штампе, дајући слику о редакцијској служби једног великог париског листа. »Прије неколико година још, пише он, није се могао у редакцији кога јутарњег листа већ око 5 часова по подне наћи ниједан сарадник. Али данас то више тако не иде. Нема ниједног већег листа, у коме се још прије подне не би одржала нека врста редакторске сједнице. Ту се испитују догађаји, који су се у току тога времена већ одиграли и који се, изгледа, припремају. Дају се репортерима упутства и препоруке и одлази се кући тек, пошто је привремено пројектован број за сјутра дан. Око 5 часова носите подне сарадници се опет састају. Зашто око 5? Јер се око 4 часова појављује »Тан«. Тан је велики информациони извор малих листова и исто тако вићен савјетник великих листова.

У 5 часова се долази у кабинет за рад ма кога директора или првог најбољег обавијештеног сарадника и затиче се по правилу, како су она господа заузета читањем »Тана«. Чим се појави каква информација у овом листу, који црпи своја обавијештења из сигурних извора, одмах је репродукују сви други листови. Тако »Тан« посредно обавијештана већину купаца француских новина. У 9 часова прије подне растрче се његови уредници по Паризу, посјећују министарства и полицијске квартове, читају провинцијске и иностране листове, примају депеше кореспондената, присуствују парламентским дебатама и судским сједницама итд. Другим је листовима потребно, да своје информације просто уоквири...«

Луј Лазар расправља тада још о редакцијама других листова, да би најзад проговорно о оснивању Хавасове Агенције. »Ова је агентура основана 1835 године од стране једног преводника по имену Хакас Хакас је водио из страних новина најважније вијести и саопштавао их »Конституционалу«. Пошто је он за своје вијести хтио, да има више претплатника, отворио је у улици »Жан Жак Русоа« један мали биро и одатле слао штампани сваког дана извјештаје из иностранства. Успјех ипак није одговарао његовим очекивањима. Неколико година доцније дошао је он пак на идеју, да установи службу писменим путем између Париза, Лондона и Брисела. Тако је он добијао око два часа после подне вијести енглеских листова, који су у Лондону излазили у 8 часова изјутра. Вијести бриселских листова добијао је на 4 часа после њихове појаве. То је био значајан напредак, који је обезбиједио срећу агентури.

Доцније је Хакас искористио жељезницу и телеграфе. Један од његових сарадника, Рајтер, отишао је у Лондон; други, Волф, наставио се у Берлину.

Тако су основане три велике европске новинарске агентуре.

ОГЛАСИ

П. п. бр. 15. 19—50

Продаје се један кућни намјештај потпуно очуван, по умјереној цијени, ко жели нека се обрати на адресу бр. 68. Баја Пивљанина улица б. 1. 1—2.

На »Вјесник« најбоље се претплатити код Поште.